

tató a lakóház morfológiai változásait mutatta be szép diafelvételekkel, kiemelve a társadalmi összefüggéseket, majd száz év táplálkozási szokásainak változásairól tartott színvonalas előadást dr. Knézy Judit néprajzkutató. Dr. Selmeci Kovács Attila az agrotechnikai változásokat ismertette szemléletesen a Káli-medence földművelésében korszakonként, összefüggésben a természeti adottságokkal, az üzemi lehetőségekkel és a technika fejlődésével. A növénytermesztéssel kapcsolatos hiedelmek és szokások változásairól S. Tamás Márta, helybeli tanítónő tartott nagyon kedves, eleven, üde előadást, majd dr. Csoma Zsigmond kertészmérnök mutatta be a filoxéra hatását a megye hagyományos szőlőtermelésében. Halász Imre levéltáros előadásában értékes adatokat közölt a táj XVIII–XIX. századbeli alsófokú népoktatásáról, amikor a tanítók még 100 pengő forint fizetésért orgonisták, jegyzők, harangozók is voltak, és fizetésüket is maguknak kellett begyűjteniük. Molnár Ágnes néprajzkutató a falvak külső kapcsolatait ismertette, a summások, szőlőmunkások, aratók, napszámosok vándorlásait és a vásározásokat. S. dr. Laczkovits Emőke a család-szerkezet és családi élet változásairól számolt be, igen értékes anyaggal a Győrffy család példáján; az öröklés népi jogszokásairól pedig dr. Gelencsér József jogtanácsos beszélt. A házassági kapcsolatok sokszínűségéről, társadalmi, vallási, foglalkozási, települési eredetéről dr. Gergely Katalin néprajzkutató tartott igen érdekes előadást, s végezetül P. dr. Madar Ilona a vallási szokások és erkölcsök összefoglalását, változásának társadalmi hátterét ismertette nagyon részletes gyűjtőmunkája alapján. A kétnapos tanácskozás során megkoszorúzták a község temetőjében kiváló néprajztudósunk, Sebestyén Gyula sírját, akinek munkásságát dr. Andrásfalvy Bertalan méltatta.

A helyszíni gyűjtőmunka még tovább folyik, s a feldolgozás közzétételére előreláthatólag 1986-ban kerül sor. Az eddigi eredményekről a tanácskozás mellett még színvonalas kiadványt is megjelentet a Veszprém megyei Múzeumi Igazgatóság; Néprajzi gyűjtőúton a Káli-medence falvaiban címmel.

Dr. Timaffy László

Honismereti kerékpártúra az Ipoly mentén

A Szlovákiában működő CSEMAPOK-szervezetek és művelődési klubok az utóbbi néhány évben egyre nagyobb súlyt helyeztek a történelmi-honismereti munkára. Manapság már nemcsak a Központi Bizottság szervezésében kerül sor nyári művelődési táborozásra, hanem járási, sőt körzeti és helyi szinten is szerveznek egy-két napos vagy akár hosszabb táborozást. Egyre kedveltebbé válnak a fiatalok honismereti kerékpártúrái, amelyek során a résztvevők megismerkednek Dél-Szlovákia művelődéstörténeti és néprajzi értékeivel.

A CSEMAPOK ipolyvábói helyi szervezete keretében működő honismereti kör 1983. évi tevékenységének gerincét a Madách Imre Emléktúra megszervezése és lebonyolítása jelentette. Madách egykori kastélya és sírja a nagykürtösi (szlovákul Velky Krtis) járás területén fekszik. Ebben az évben ünnepeltük drámaíró szülőhelyének 100. évfordulóját és Az ember tragédiája ősbemutatójának centenáriumát. Ez határozta meg az emléktúra útvonalát. A túrázóknak Madách-emlékmával kedveskedtünk, ugyanakkor ismertetőt is sokszorosítottunk utunk állomásainak nevezetességeiről.

Ipolyvábótól csupán hét kilométerre fekszik Szécsénykovácsi (Kovácovce). A falucskát az Ipoly szelídén öleli körül, keskeny csíkot hagyva, amelyen a település országúton megközelíthető. A falu temetőjét hegyoldalon találjuk. Itt nyugszanak Krúdy Gyula dédszülei. A Krúdy család a XVIII. században költözött Zólyom megyéből Kovácsiba. A dédszülők, Krúdy János és Virág Terézia hat gyermeket neveltek fel a kovácsi kúriában, köztük az író nagyapját és Kálmánt, a Krúdy- és Mikszáth-művekben irodalmi hőssé előlépett betyárt. Az író Krúdy Gyula családja révén tehát vidékünkhez is kötődik, illő tehát, hogy emlékéit már csak ezért is ápoljuk. A kerékpártúra résztvevői kegyelettel helyezték el virágcsokruk a síron, melyet az Ipolyvábói Alapiskola tanulói gondoznak nagy lelkesedéssel.

Következő állomásunk Pető (Petov) volt. Itt Frano Král szlovák kommunista íróra emlékeztünk, akinek emléktáblája van a volt iskola falán.

Csalárban (Celáry) a magyar repülés történetében úttörő munkát végző Zsélyi Aladár emlékének adóztunk. Zsélyi a Nógrád megyei Bussán született éppen száz évvel ezelőtt, 1883. december 18-án. 1914-ben kipróbált géppel 170 km/óra sebességet ért el, ami abban az időben egyedülálló csúcshoz számított. Ugyanebben az évben halt meg Budapesten, sebfertőzés következtében. Utolsó kívánsága az volt, hogy szülőföldjén temessék el. Teste Csalár temetőjében pihen, sírját egy kalondai szlovák pilóta, Jaroslav Mihály a saját költségén hozatta rendbe 1978-ban.

Bussa (Busince) a környék egyetlen néprajzi szobáckájával dicsekedhet, amelyet a CSEMAPOK kez-

deményezésére hoztak létre 1975-ben. A régvolt idők tárgyi emlékeit zsúfolva találja a látogató a parányi teremben. A sok becses ereklye bizony tájház után kiált . . .

Az Ipoly partjához tapadva küszködik sorsával egy törpe falu, Bussától még keletebbre, Mulyad (Mula). Érdekessége az 1918-ban Körfy Rudolf alapítványából, betonból épített, kör alakú, szecessziós stílusú római katolikus temploma.

Tovább haladva az Ipoly, majd a Sztrégova patak mentén, érünk Alsósztrégovára (Dolná Strehová), Madách Imre szülőfalujába. Rajta kívül a művészeteknek és tudományoknak sok kiválósága megfordult, élt és alkotott ebben a szelíd lankák közé húzódtott faluban. Pl. Rimay János, Bél Mátyás, Szenci Molnár Albert, Arany János, Komlós Aladár. A kastélyban, amely hivatalosan Járási Honismereti Múzeum, megtekintettük a Madách Imre életét és munkásságát szerényen bemutató kiállítást, majd főt hajtottunk szabadban álló síremléke előtt.

Honismereti kerékpártúránk, melyet a „Honismerettel – honszeretethez” jelszó jegyében szerveztünk Madách Imre emlékének ápolására, sok ismerettel gazdagította körünk tagjainak tudását, egyben felejthetetlen élmények forrása volt.

Z. Urbán Aladár

